

Список літератури

1. Місце фінансових ризиків у загальній системі банківських ризиків / О.Б. Фінкельштейн // Стратегія економічного розвитку України: Наук. збірник. – Вип. 2-3 / Відп. ред. О.П. Степанов. – К.: КНЕУ, 2000. – С.227-234.
2. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» Постанова Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/db/library_db.html.

М. Письменная

Внутренний аудит банковских рисков

Определение и классификация банковских рисков исходя из научных взглядов, документов Национального банка, Базельского комитета банковского контроля, оценка банковских рисков, основные составляющие внутреннего аудита банковских рисков, задания, объекты, аудиторские процедуры внутреннего аудита банковских рисков, обсуждение результатов аудита с руководством для эффективной реализации.

М. Pismennaya

Internal audit of bank risks

Determination and classification of bank risks coming from scientific looks, documents of the National bank, Bazelskogo committee of bank control, estimation of bank risks, basic constituents of internal audit of bank risks, task, objects, public accountant procedures of internal audit of bank risks, discussion of results of audit with guidance for effective realization.

Одержано 29.11.09

УДК 336.77:338.3

В.В. Подплетний, доц., канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Фінансове забезпечення мікрокредитування малого та середнього бізнесу в Україні

Стаття присвячена дослідженню фінансового забезпечення мікрокредитування малого і середнього бізнесу в Україні. В статті обґрунтовані форми і методи мікрокредитування малого підприємства, а також розглянуто зарубіжний досвід фінансового забезпечення мікрокредитування і визначено можливості його використання у вітчизняній економіці. Проаналізовано вплив кредиту на розвиток малого і середнього бізнесу. Визначені напрями удосконалення банківського та небанківського мікрокредитування.

фінансове забезпечення, кредитні відносини, мікрокредит, мікрокредитування, малий та середній бізнес, кредитні ризики, ефективність мікрокредитування

В умовах ринкової економіки України важливого значення набуває проблема фінансового забезпечення діяльності малого та середнього бізнесу, фінансові ресурси яких доволі обмежені. Одним із важливих джерел фінансування розвитку підприємництва є надання мікрокредитів вітчизняними банками та різного роду фондами і небанківськими фінансово-кредитними установами, а також іноземними банківськими інститутами і фондами.

Актуальність дослідження цих проблем посилюється ще й тим, що повільність і суперечливість просування України шляхом ринкових реформ значною мірою зумовлені саме недооцінкою ролі та значення малого та середнього бізнесу як структуроутворюючого елемента ринкової економіки.

Дослідженням механізмів фінансового забезпечення мікрокредитування сфери малого та середнього бізнесу на сучасному етапі розвитку економіки займались учені-економісти: О. Барановський, З. Варналій, М. Долішній, В. Єлейко, М. Козоріз, М. Колісник, М. Крупка, А. Мороз, С. Реверчук, Т. Смовженко, С. Соболь та інші.

Однак проблема фінансового забезпечення мікрокредитування малого і середнього бізнесу у вітчизняній літературі та публікаціях науковців недостатньо розроблена і висвітлена.

Метою дослідження є обґрунтування практичних рекомендацій щодо побудови системи фінансового забезпечення мікрокредитування малого і середнього бізнесу.

В сучасних умовах інтенсивного розвитку національної економіки важливого значення набуває функціонування малого підприємництва, яке суттєво впливає на розвиток вітчизняної економіки, а для його стабільної діяльності необхідна ефективна державна підтримка та стале фінансове забезпечення мікрокредитування.

Малий та середній бізнес відіграє ряд важливих економічних і соціальних функцій, найважливішими з них є такі: малий та середній бізнес виробляє значну частку валового внутрішнього продукту і сприяє зайнятості населення; є засобом реалізації нових ідей, ініціативи і особистого матеріального благополуччя. Підприємства малого та середнього бізнесу з їхнім безпосереднім контактом зі споживачем мають можливість оперативно реагувати на потреби ринку і забезпечувати формування конкурентного середовища; розвиток малого та середнього бізнесу підвищує політичну стабільність, формує міцний середній клас суспільства.

Проведенні дослідження у сфері малого підприємництва показали, що США, Німеччина, Австрія, Великобританія та інші країни з розвинутими ринковими відносинами мають вагомі позиції щодо вирішення проблеми фінансового забезпечення мікрокредитування підприємств малого і середнього бізнесу. Особливої уваги заслуговує американський досвід щодо організації роботи з фінансування стартових малих підприємств, адже саме на стадії становлення нового підприємства питання фінансування є найактуальнішими. Суттєво також зазначити, що у США урядом розробляється ціла низка програм підтримки та сприяння розвитку сфери малого і середнього бізнесу. Це програми для фінансування сезонних та короткотермінових потреб малого бізнесу; довгострокового фінансування зі сталою процентною ставкою для придбання нерухомості та обладнання з метою розширення і модернізації виробничих процесів; фінансування випуску конкурентоспроможної продукції та продукції на експорт, а також розвиток виробництва, яке знижує імпорتنі поставки; програми стимулювання розвитку слаборозвинутих сільських і внутріміських територіальних громад за рахунок мікрокредитів та технічної допомоги.

Висвітлення англійського досвіду системи мікрокредитування малого підприємництва та її особливостей дає підстави стверджувати, що політика стимулювання малого і середнього бізнесу є альтернативою оздоровлення економіки, особливо у кризові періоди. Крім цього, варто відзначити, що малі підприємства у Великобританії тісно співпрацюють з крупними підприємствами як у сфері виробництва, так і у сфері наукових досліджень, що дає взаємну вигоду малим і великим підприємствам.

У роботі обґрунтовано, що у сфері наукових досліджень досить ефективно в національній економіці можна використовувати німецький та австрійський досвід, який ґрунтується на державному сприянні розвитку малого і середнього бізнесу в цій

галузі економіки. Зазначимо, що протягом останніх років в Австрії та Німеччині система мікрокредитування малих підприємницьких структур переорієнтована на розвиток науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт з метою посилення конкурентоспроможності промисловості на світовому ринку.

Використовуючи зарубіжний досвід мікрокредитування малого і середнього бізнесу в Україні, на нашу думку, слід здійснювати наступні заходи:

- створювати в Україні окремі неприбуткові мікрофінансові установи, які б були наділені правами кредитування підприємств малого і середнього бізнесу;
- створювати в банківських установах відповідні структурні підрозділи або невеликі сектори, які б займались лише вивченням попиту на мікрокредити та вивчали б історію діяльності малих підприємств;
- більш активно фінансувати підприємства малого і середнього бізнесу, які застосовують енергозберігаючі технології;
- запроваджувати систему гарантування мікрокредитів з боку місцевої влади або ж різного роду фондів;
- сприяти більш ефективному кредитуванню малих підприємницьких структур, які експортують продукцію або ж випускають таку, яка зменшує обсяги імпорту;
- розробити загальнодержавні та регіональні програми щодо мікрокредитування малого і середнього бізнесу небанківською системою;
- розширити систему підготовки та підвищення кваліфікації підприємців, особливо в питаннях мікрокредитування малих підприємств.

У практиці виділяють два основних види формування фінансових ресурсів для фінансування малого та середнього бізнесу – це зовнішнє та внутрішнє. Зовнішні форми фінансування малого та середнього бізнесу – це кошти банківських та небанківських фінансових установ. Внутрішніми джерелами фінансування є власні кошти підприємства. На сучасному етапі основна частина вітчизняних малих підприємств для розвитку і функціонування використовують в основному власні кошти (табл. 1). Проте повністю задовольнити потреби у фінансуванні діючого виробництва та його ефективний розвиток лише за рахунок власних фінансових ресурсів малі підприємства не в змозі. Для їх постійного розвитку потрібні значні фінансові ресурси, які наповнюються за рахунок залучених коштів.

Таблиця 1 - Джерела фінансування підприємницьких структур (млн. грн.)

Показник	Роки							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Всього								
у тому числі за рахунок:	23629	32573	37178	51011	75714	93096	125254	157412
коштів державного бюджету	1210	1749	1863	3570	7945	5077	6846	8615
коштів місцевих бюджетів	975	1332	1365	2095	3544	3915	5446	6977
власних коштів підприємств та організацій	16198	21770	24470	31306	46685	53424	72337	91250
коштів іноземних інвесторів	1400	1413	2068	2807	2695	4688	4583	5478
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	1176	1415	1573	1822	2577	3091	5110	7129
кредитів банків	391	1400	1985	4196	5735	13740	19406	25072
інших джерел фінансування	2279	3494	3854	5215	6533	9161	11526	13891

Основним джерелом фінансування підприємницьких структур є кредити банківських установ, які у 2007 році становили 25072,0 млн. грн., що на 29,2 відсотка більше ніж у 2006-му. Банківські установи значні кредитні ресурси спрямовують малим підприємницьким структурам, які постійно зростають. Так, якщо 2000 року банківське фінансування становило всього 1,66% від загальних обсягів, то 2007-го – 15,9% (рис. 1).

У перспективі одним із важливих і суттєвих джерел фінансування малого та середнього підприємництва повинно стати мікрокредитування вітчизняними банківськими і небанківськими установами. Проте не менш важливим є фінансування вітчизняного підприємництва і міжнародними фондами, банками та іншими міжнародними організаціями в розрізі програм підтримки малого підприємництва, які з року в рік збільшують обсяги кредитів для малого та середнього бізнесу.

Найбільші обсяги мікрокредитів для українських підприємницьких структур малого та середнього бізнесу надані такими банками як: «ПроКредитБанк», «ПриватБанк», «РайффайзенБанкАваль», «Надра» та інші.

Виходячи з вищенаведеного, слід зазначити, що перехід економіки до ринкових відносин, інтенсивний розвиток малого підприємництва вимагає зміни ролі банківської системи в механізмі управління кредитними ресурсами та механізмі фінансування суб'єктів господарської діяльності. Зміни, які відбуваються в банківській системі, системі банківських технологій, системі утвердження стратегічного розвитку малого та середнього бізнесу, мають на меті забезпечити підвищення впливу вітчизняної фінансово-кредитної системи на розвиток малого та середнього бізнесу, зокрема, та економіку загалом, перетворення кредитного механізму в дієвий економічний важіль розвитку економіки країни. В умовах кардинальних змін в економіці держава не в стані повністю забезпечити малий та середній бізнес фінансами, а тому потрібно розвивати банківське і небанківське мікрокредитування.

Рисунок 1 – Динаміка фінансування підприємницьких структур

В зв'язку з цим, з метою стимулювання розвитку підприємств малого і середнього бізнесу пропонується розробити регіональні програми розвитку малого підприємництва, які б включали:

- створення центру реєстрації регіональних програм у розрізі промисловості;
- затвердження в бюджетах місцевих рад відповідних коштів для компенсації відсотків за кредити по енергозберігаючих технологіях для розвитку малого та середнього бізнесу в регіоні;

- реєстрацію у центрі регіональних програм, банків – операторів із лімітом дешевих кредитних ресурсів терміном до трьох років кредитування, а місцевим органам узяти під особливий контроль суб'єкти малого та середнього бізнесу, які зареєстровані в центрі регіональних програм, з абсолютною мінімізацією перевірок; провести аналіз галузевих програм росту рівня ВВД малого та середнього бізнесу і надходження до місцевого бюджету. При визначенні того, що в суб'єкта господарювання, який зареєстрований у центрі регіональних програм, бізнес є успішним протягом фінансового року, то сума коштів на компенсацію відсотків не повертається, у протилежному разі суб'єктом господарювання проводиться повернення коштів органам місцевих рад.

Важливим у системі мікрокредитування малого підприємництва є застосування ефективної процедури кредитування малого і середнього бізнесу, що забезпечить банку зменшення рівня неповернення кредитів та їх прострочення. Особливістю цієї процедури є забезпечення дієвого моніторингу, починаючи від пошуку потенційного позичальника до закриття кредитної справи.

Визначальним фактором успішної реалізації ринкових реформ у сучасних умовах є підвищення соціальної активності населення шляхом його залучення у сферу підприємницької діяльності. Реалізація цієї ключової проблеми може бути досягнута за рахунок розширення мережі банківських та небанківських установ, які свою діяльність будуть спрямовувати на ефективне фінансування мікрокредитування малого і середнього бізнесу.

Виконання всіх зазначених пропозицій та заходів сприятиме реалізації державної загальноекономічної політики розвитку малого підприємництва, зокрема, та національної економіки загалом.

Список літератури

1. Дребот Н. П. Проблеми та перспективи активізації співпраці банків з малим та середнім бізнесом / Н. П. Дребот, О. П. Сідельник // Регіональна економіка. – 2007. – № 1. – С.200–208.
2. Кирилюк Р. Основні напрямки підтримки малого та середнього бізнесу комерційним банком «Львів» / Р. Кирилюк // Регіональна економіка. – 2002. – № 3. – С.178–182.
3. Коцовська Р. Р. Кредитна підтримка малого бізнесу установами фінансового ринку України // Регіональна економіка. – 2002. – № 3. – С.167–172.
4. Онищук Я. В. Фінансове забезпечення діяльності малого та середнього бізнесу / Я. В. Онищук // Фінанси України. – 2003. – № 7. – С.51–59.
5. Фінансування малого бізнесу за міжнародними програмами. Програма Українсько-Німецького фонду. – 2004. – 18с.

В. Подплетний

Финансовое обеспечение микрокредитования малого и среднего бизнеса в Украине

Статья посвящена исследованию финансового обеспечения микрокредитования малого и среднего бизнеса в Украине. В статье рассмотрен зарубежный опыт финансового обеспечения микрокредитования и определены возможности его использования в отечественной экономике. Осуществлен анализ влияния кредита на развитие малого и среднего бизнеса. Определены направления усовершенствования финансового обеспечения микрокредитования малого и среднего бизнеса.

V. Podpletnyi

Finance providing of microcredit of small and middle business in Ukraine

Article is devoted system research of the financial providing of microcredit of small and middle business in Ukraine. In article foreign experience financial provision of microcredit is considered and possibilities of his use are certain in domestic economy. Influence of credit is analysed on development of small and middle business. Directions of improvement of the financial providing of microcredit of small and middle business are certain.

Одержано 24.11.09